

ПРАКТИКА

ПО ПРИЛАГАНЕ на чл.129, ал.5-7 от КСО в случаите на превеждане на осигурителни вноски във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване за лица, които не подлежат на осигуряване в такъв пенсионен фонд

Комисията за финансов надзор, на основание чл.9, ал.1 от Закона за Комисията за финансов надзор, приема следната практика по прилагането на чл.129, ал.5-7 от КСО в случаите на превеждане на осигурителни вноски във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване за лица, които не подлежат на осигуряване в такъв пенсионен фонд:

В случаите, когато Националният осигурителен институт /НОИ/ иска възстановяване по свои сметки на осигурителни вноски като неоснователно преведени във фондове за допълнително задължително пенсионно осигуряване, сторнирането се налага поради факта, че управляващото пенсионноосигурително дружество, както и титулярът на осигурителната партида, разкрита по този повод, са получили нещо недължимо. При това най-често се касае или за неточно изпълнение на съществуващо задължение, или за изпълнение на несъществуващо задължение от страна на плащащия вноските осигурител, в т.ч. и осигуряващо се лице.

Който е получил нещо без основание, е длъжен да го върне, гласи правилото на чл.55 от Закона за задълженията и договорите /ЗЗД/, което материализира общия принцип на българското гражданско право за **недопустимост на неоснователното обогатяване**. Правната теория, намерила израз в редица нормативни решения, категорично не допуска преминаването на имуществени блага от едно лице в имуществото на друго лице без правно основание, т.е. без онзи елемент, от който възниква валидно задължение да се даде, респ. да се получи нещо, което в разглеждания случай представлява плащане. Всяко плащане предполага дълг – това, което е платено без наличието на дълг, подлежи на обратно връщане. За уважаване на претенцията за връщане на недължимо платеното не е необходимо да се доказва наличие на обогатяване за получилия плащането или на обедняване за платеща. Достатъчно е последният да е платил без основание, а първият да е получил плащането неоснователно, за да възникне съответното право на обратно вземане.

С оглед на изложеното, случаите в които НОИ сторнира вноски, могат да се обобщят до два основни вида:

1. Сторниране на отделни вноски или части от вноски от осигурителна партида в резултат на направени от осигурителите или извършени от НОИ корекции в данните за осигурените лица или за конкретния пенсионен фонд, в който се осигуряват. Този случай не създава проблеми и е уреден в сключените между НОИ и пенсионноосигурителните дружества договори за обмен на информация и превеждане на получените от НОИ осигурителни вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване и в анексите към тях. След преизчисляване,

съгласно коригиращите данни, НОИ връща в осигурителните партии на същите лица суми в размер на дължимите осигурителни вноски или превежда съответните разлики. Ако е допусната грешка при извършване на преводите и се налага служебно прехвърляне на натрупани суми в определен пенсионен фонд, прехвърля се и натрупаният по партията доход.

2. Сторниране на всички средства от вноски по осигурителна партия, наведнъж или на части, **направени в полза на осигурено лице, за което е установено, че не подлежи на осигуряване в съответния вид фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване.** Заедно с вноските за лицето, дружеството възстановява и отчислените в негова полза такси от тези вноски, а НОИ възстановява на дружеството съответната такса за обслужване.

Във връзка с тази хипотеза Комисията за финансов надзор приема практика по прилагането на чл.129, ал.5-7 от КСО относно следните въпроси:

1. Счита ли се за осигурено във фонд за допълнително задължително пенсионно осигуряване лице, по чиято индивидуална партия няма нито една осигурителна вноска, но има налични суми от инвестиционен доход, след извършено сторниране от страна на НОИ на средствата от осигурителни вноски?

Лице, което не подлежи на осигуряване в задължителен пенсионен фонд, не може да придобие качество на “осигурено лице” в такъв фонд. Никой не може да придобие право, което законът дава при наличието на определени условия, ако тези условия не са изпълнени. В Дял II, Част II от Кодекса за социално осигуряване /КСО/ изчерпателно са регламентирани условията и реда, при изпълнението на които едно физическо лице може да стане осигурено лице.

По аргумент от чл.128, ал.1 и чл.129, ал.1 от КСО, индивидуална осигурителна партия може да има само осигурено лице – в нея се записват и натрупват осигурителни вноски и прехвърлени от друг фонд средства, но естествено при условие, че те са законово дължими. **Недопустимо е съществуването на индивидуална партия на името на лице, което няма правно основание за допълнително задължително пенсионно осигуряване. От такава партия трябва да се отпишат всички постъпления от вноски, прехвърлени средства, разпределена доходност и др. и тя следва да бъде закрыта.**

Следва изрично да се подчертае, че закриването на партия по посочения начин може да се извърши, само ако НОИ представи пред пенсионноосигурителното дружество съответни доказателства, че за конкретното лице не съществува правно основание за допълнително задължително пенсионно осигуряване. Редът, по който ще се осъществява обмена на информация по този повод следва да бъде уреден в рамките на договорните отношения между НОИ и пенсионноосигурителните дружества.

2. Как следва да се процедира с натрупаните по закрыта осигурителна партия средства от доход от инвестиции?

До извършване на сторнирането на вноските в индивидуалната партия, открита на името на неправомерно осигуряваното лице, може да са се натрупали средства от инвестиционен доход. Отговорът на въпроса как ще се процедира със средствата от дохода зависи от отговора на въпроса какъв характер имат тези средства?

Обективно доходът е резултат от инвестирането на средствата на пенсионния фонд съгласно изискванията на законодателството. Реализирането на доход е главна цел на инвестирането на средствата на пенсионния фонд, а управлението на средствата на осигурените лица при спазване принципите на надеждност, ликвидност, доходност и диверсификация е основно задължение на пенсионноосигурителното дружество съгласно чл.126 от КСО. Във връзка с това то е длъжно да даде писмени нареждания за инвестирането на постъпилите парични средства във всеки от управляваните от него пенсионни фондове в най-кратък срок, регламентиран от чл.123а, ал.4, изр. второ от КСО. Задължението се отнася до всички средства на фонда, в т.ч. неоснователно преведени вноски, неперсонифицирани вноски и др.

Макар и произведен от средствата от осигурителни вноски, доходът от инвестиции на фонда за допълнително задължително пенсионно осигуряване не е собственост, нито на осигурителя, внесъл без правно основание сторнираните вноски, нито на неправомерно осигуряваното лице – титуляр на закритата партида. Доходът от инвестиции не може да остане в неправомерно разкритата индивидуална партида, подлежаща на закриване, тъй като титулярът ѝ не може да стане собственик на направените в негова полза без правно основание осигурителни вноски.

До 01.07.2004 г. доходът, реализиран от инвестирането на средствата на пенсионен фонд, се разпределяше по индивидуалните партиди пропорционално на техния дял в масата от активите на фонда. След тази дата доходът се включва при определянето на стойността на един дял на съответния пенсионен фонд, а всеки дял съгласно чл.129, ал.5 от КСО представлява пропорционална част от нетните активи на фонда. Средствата от доход отписани от една закрита индивидуална осигурителна партида остават на практика без титуляр. Те не загубват обаче характера си на доход от инвестиции, резултат от управлението на активите на съответния пенсионен фонд.

3. При положение, че средствата останат в пенсионния фонд, следва ли да се разпределят между осигурените в него лица, как и на какъв период - с оглед въвеждането на дяловете и ежедневната оценка на активите на пенсионните фондове?

Имайки предвид характера им на инвестиционен доход, ***отписаните от закритата партида средства следва да се включат при определянето на стойността на един дял на фонда съгласно чл.129, ал.7 от КСО и във връзка с Раздел V от Наредба № 9 на КФН.*** С броя на дяловете във всяка закрита партида следва да се намали общия брой на дяловете на съответния пенсионен фонд.

Настоящата практика е приета с протокол № 60 от 08.12.2004 г. от заседание на Комисията за финансов надзор.